

ET

ET

ET

EUROOPA ÜHENDUSTE KOMISJON

Brüssel 4.8.2009
KOM(2009) 390 lõplik

**KOMISJONI TEATIS EUROOPA PARLAMENDILE, NÕUKOGULE, EUROOPA
MAJANDUS- JA SOTSIAALKOMITEELE NING REGIOONIDE KOMITEELE**

**Euroopa digitaalse konkurentsivõime aruanne
i2010 strateegia peamised saavutused aastatel 2005–2009**

**{SEC(2009) 1060}
{SEC(2009) 1103}
{SEC(2009) 1104}**

**KOMISJONI TEATIS EUROOPA PARLAMENDILE, NÕUKOGULE, EUROOPA
MAJANDUS- JA SOTSIAALKOMITEELE NING REGIOONIDE KOMITEELE**

**Euroopa digitaalse konkurentsivõime aruanne
i2010 strateegia peamised saavutused aastatel 2005–2009**

SISUKORD

1.	Sissejuhatus	3
2.	i2010 strateegia peamised saavutused.....	4
2.1.	Ühtse turu elavdamine Euroopa ettevõtjate ja tarbijate jaoks	5
2.2.	IKT- alase teadustegevuse ja innovatsiooni ergutamine Euroopas.....	6
2.3.	Tagada, et kõik elanikud saavad IKTst kasu.....	8
3.	i2010 algatuse mõju liikmesriikides.....	9
4.	Tulevikuväljavaated – poliitilised probleemid tulevikus	9
5.	Järeldused.....	12

1. SISSEJUHATUS

Euroopa on jätkuvalt maailmas esirinnas tipptasemel info- ja kommunikatsioonitehnoloogiatega (IKT) valdkonnas. Nii veeb, mobiiltelefonide GSM-standard, digitaalse infosisu MPEG-standard kui ka ADSL-tehnoloogia leiutati Euroopas. Juhtpositsiooni säilitamine ja selle konkurentsieeliseks muutmine on oluline poliitiline eesmärk. Seepärast esitas komisjon 2005. aastal i2010 strateegia, mille eesmärk on tugevdada Euroopa liidripositsiooni IKT valdkonnas ja kasutada infoühiskonna eeliseid ära majanduskasvu soodustamiseks ja uute töökohtade loomiseks Euroopas¹. Kõnealuses strateegias esitati konkreetset poliitilist meetmeid, et

- **elavdada ühtset turgu ettevõtjate ja tarbijate jaoks**, kõrvaldades regulatiivsed takistused ja soodustades reguleerimise järjepidevust telekommunikatsioonisektoris ja audiovisuaalsete teenuste valdkonnas (eelkõige teleteenused ja tellitavad videoteenused);
- **edendada Euroopas IKT-alast teadustegevust ja innovatsiooni**, ühendades teadustöö avaliku ja erasektori poolse rahastamise ning keskendudes valdkondadele, kus Euroopal on liidripositsioon maailmas või kus ta võib selle saavutada: nt LTE-tehnoloogia, mis on revolutsioon traadita lairibaühenduse valdkonnas, või elektrooniline stabiilsuskontroll (ESC), mis aitab ära hoida järsust manööverdamisest või libedatest teedest tingitud autoõnnetusi;
- **tagada, et kõik elanikud saavad kasu** Euroopa liidripositsioonist IKT valdkonnas: eelõige tehakse kõigile kättesaadavaks esmaklassilised internetipõhised avalikud teenused, transport muudetakse ohutumaks, arukamaks, keskkonnasäästlikumaks ja energiatõhusamaks ning ELi kultuuripärand tehakse kõigile kättesaadavaks, milleks luuakse Euroopa digitaalne raamatukogu.

Neli viimast aastat on kinnitanud, et IKT poliitika toetab Euroopa majanduse ja ühiskonna ajakohastamist märkimisväärselt ning on aidanud Euroopal paremini kriisile vastu seista. Praegu on IKT poliitika tugevalt seotud majanduskasvu ja töökohtade loomist toetava Euroopa poliitikaga. Kõik ELi liikmesriigid on kujundanud oma IKT poliitika ja peavad seda peamiseks vahendiks, mis aitab uuendatud Lissaboni strateegia raames suurendada riigi majanduskasvu ja luua töökohti. i2010 strateegia on mõjutanud ka muid valdkondi, nt ühtne turg ja tarbijakaitse. Praegu rakendatakse IKT poliitikat mitmesuguste vahendite abil, nagu struktuurifondid või maaelu arengu fondid.

IKT ja eelkõige interneti lairibaühendus on olulisel kohal Euroopa majanduse elavdamise kavas². Tootlikkuse tõus ELis on poole ulatuses tingitud IKTst ning kiire interneti lairibaühenduse kättesaadavus aitab luua uusi töökohti, omandada uusi oskusi, luua uusi turge ja vähendada kulusid. IKT on oluline ettevõtjate jaoks ning avalike teenuste ja tänapäevase majanduse toimimiseks. Seda on tunnustatud komisjoni ettepanekutes soodustada maapiirkondades lairibavõrkudesse tehtavate arukate investeeringute abil majanduse elavdamist. Euroopa Ülemkogu on selliseid ettepanekuid heaks kiitnud kuni 1,02 miljardi euro ulatuses.

¹ „i2010 – kasvu ja tööhõivet edendav Euroopa infoühiskond”, KOM(2005) 229.

² Vt „Euroopa majanduse taastamise kava”, KOM(2008) 800 ja teatis „Euroopa tulevikku tuleb investeerida juba täna”, KOM(2009) 36.

2. I2010 STRATEEGIA PEAMISED SAAVUTUSED

i2010 strateegia kavandati Euroopa infoühiskonna ja meediapoliitika strateegilise raamistikuna. Strateegias kirjeldati poliitikat, mille eesmärk on avatud ja konkurentsivõimelise digitaalse majanduse edendamine kogu Euroopas, ja selles rõhutati esmakordselt IKT olulisust elukvaliteedi parandamisel. Strateegia lõppeesmärk on arendada välja ühtne turg IKT toodetele ja teenustele, millest saavad kasu Euroopa tarbijad, ettevõtjad ja haldusasutused.

i2010 strateegia raames toetatav konkurentsi soodustav ja tarbijatele suunatud poliitika on andnud palju käegakatsutavaid tulemusi:

- üha suurem hulk eurooplasi kasutab interneti. Regulaarsete internetikasutajate arv kasvas 43 %-lt 2005. aastal 56 %-le 2008. aastal; enamik neist kasutab interneti peaaegu iga päev ja neil on juurdepääs kiirele internetiühendusele. Regulaarne interneti kasutamine muutub kättesaadavamaks ning kõige kiiremini suureneb ebasoodsas olukorras olevatesse elanikerühmadesse (mitteaktiivsed, madalama haridustasemega ja 55–64aastased) kuuluvate kasutajate arv;
- Euroopa on maailmas juhtpositsioonil interneti lairibaühenduse valdkonnas. 114 miljonit abonent teevad sellest maailma suurima turu ning abonentide arv kasvab kiiresti. Pooltel Euroopa majapidamistel ja üle 80 %-l Euroopa ettevõtjatest on lairiba püsiihendus, kusjuures neist kolmel neljandikul on ühendus keskmise allalaadimiskiirusega üle 2 Mbit/s. Interneti lairibaühendus on kättesaadav 93 %-le EL 25 elanikest võrreldes 87 %ga 2005. aastal;
- lairibaühenduse laialdane levik on tinginud tiptasemel teenuste laialdasema kasutamise. Eurooplaste harjumused muutuvad kiiresti ja nad võtavad omaks uusi suhtlusviise. 80 % regulaarsetest internetikasutajatest osalevad interaktiivsetes tegevustes, nt suhtlevad, kasutavad finantsteenuseid, jagavad ja loovad uut infosisu ning osalevad innovatiivsetes protsessides;
- mobiiltelefonide kasutustihedus ületab 100 %: 2004. aastal kasutas mobiilsidet 84 % ELi elanikest võrreldes 119 %ga 2009. aastal. Euroopa on kasutustiheduselt maailmas juhtpositsioonil, USAs ja Jaapanis on vastav näitaja ligikaudu 80 %. Tarbijad räägivad üha kauem ja saavad üha rohkem tekstisõnumeid, kusjuures hinnad on vähemalt 34,5 % madalamad kui 2004. aastal (sh rändlustasude alanemine 70 % alates 2005. aastast);
- Euroopas on kiiresti suurenenud 20 võrreldava internetipõhise avaliku teenuse pakkumine ja kasutamine. Elanikele suunatud täielikult kättesaadavate teenuste pakkumine suurenes 50 %-le 2007. aastal (27 % aastal 2004) ja ettevõtjatele suunatud selliste teenuste pakkumine suurenes 70 %-le (58 % aastal 2004). Üks kolmandik Euroopa elanikest ja ligikaudu 70% Euroopa ettevõtjatest kasutab e-valitsuse teenuseid;
- ELi rahastatav IKT-alane teadustegevus on mänginud märkimisväärset osa Euroopa tööstuse olulises arengus sellistes valdkondades nagu mikro- ja nanoelektronika, tervishoid ja ELi teede turvalisus. Euroopas on saavutatud murrangulist edu teadustegevuses, nt hiiglasliku magnetakistusega, mis oli revolutsiooniline avastus kõvaketta valdkonnas ja mille eest anti 2007. aastal Nobeli preemia füüsikas, ja ADSL-tehnoloogiaga, mis pani aluse interneti lairiba praegusele edule;

- IKT meetmeid võetakse järjest rohkem üldises poliitikas arvesse. Liikmesriigid on tunnustanud IKT olulisust tootlikkuse tõstmisel ja majanduskasvu suurendamisel ning selle potentsiaali mitmete sotsiaal-majanduslike eesmärkide saavutamisel. Paljudel liikmesriikidel on terviklikud riiklikud IKT strateegiad, mille eesmärgid on sarnased i2010 algatuse omadega.

Need on näited mõnedest viimase nelja aasta jooksul tehtud edusammudest³. Kuigi potentsiaali ei ole veel täielikult ära kasutatud, on i2010 strateegia üldisi saavutusi kõige parem hinnata, võrreldes neid eesmärkidega, mis seati 2005. aastal kõnealuse algatuse kolme strateegilise samba raames.

2.1. Ühtse turu elavdamine Euroopa ettevõtjate ja tarbijate jaoks

Üks olulisemaid valdkondi, kus IKT poliitika on eurooplastele kasu toonud, on elanike huvides ühtse turu edendamine telekommunikatsiooni ja audiovisuaalsete meediateenuste valdkonnas.

See oli i2010 strateegia esimese samba peamine strateegiline eesmärk.

Eesmärk 1: ühtne Euroopa teaberuum, mis pakub taskukohast, turvalist ja kiiret interneti lairibaihendust, suuremahulist ja mitmekesist infosisu ning digitaalteenuseid.

Euroopa 500 miljoni tarbijaga turg, mis on killustunud, ei võimalda mastabisäästust kasu saada ja kahjustab ettevõtjate ja tarbijate huve. See kehtib eriti digitaalse majanduse kohta, kuna puudub tehniline põhjus, miks piirid peaksid takistama jõukuse loomist. Komisjon on aktiivselt püüdnud soodustada konkurentsi e-kommunikatsiooni valdkonnas, kõrvaldada regulatiivsed takistused, parandada reguleerimise järjepidevust ja luua võrdsed võimalused Euroopa operaatoritele, tööstusele ja tarbijatele. See on aidanud liikmesriikides luua paremini kooskõlastatud lähenemisviisi spektri kasutamisele ja digitaalsetele dividendidele. Kahe rändlusteenuste määruse eesmärk oli luua Euroopa siseturg tarbijatele ja ettevõtjatele⁴.

E-kommunikatsiooni raamistiku reform, mis kiidetakse varsti heaks, aitab veelgi täiustada ühtset turgu mitmel viisil. Kõige olulisem on, et sellega pakutakse tarbijatele rohkem võimalusi, suurendatakse läbipaistvust, kaitstakse tarbijaid paremini isikuandmetega seotud turvarikkumiste ja rämpsposti eest, soodustades konkurentsi uutes vörkudes. Uus Euroopa tasandi reguleeriv organ peaks tagama ausa konkurentsi ja siseriiklike eeskirjade järjepidevuse. Samal ajal muutuvad liikmesriikide reguleerivad asutused iseseisvamaks. Aastast aastasse on telekommunikatsiooni raamistikku hõlmavad iga-aastased eduaruanded näidanud, et konkurentsi soodustavad Euroopa eeskirjad on aidanud suurendada konkurentsi, investeringuid ja innovatsiooni, hinnad on langenud, tarbijatel on rohkem valikuvõimalusi ja õigusi ning teenuste kvaliteet on paranenud.

Veebikeskkonna eYou Guide käivitamine 2009. aasta mais oli tarbijate teadlikkuse tõstmisel oluline, kuna seal selgitati arusaadavalt, milliseid Euroopa õigusakte kohaldatakse

³ Lisatud komisjoni talituste töödokumendis SEK(2009) 1060 on esitatud i2010 strateegia raames 2005.–2009. aastal võetud kõikide meetmete täielik loetelu.

⁴ Määrused (EÜ) nr 717/2007 ja (EÜ) nr 544/2009, milles käsitletakse rändlust üldkasutatavates mobiiltelefonivõrkudes ühenduse piires ning millega muudetakse direktiivi 2002/21/EÜ elektrooniliste sidevõrkude ja -teenuste ühise reguleeriva raamistiku kohta.

internetikeskkonna suhtes. See Euroopa esimene mitmekeelne internetipõhine kasutajate õigusi käsitlev juhend keskendub peamistele interneti hõlmavatele tarbijakaitseküsimustele, sh eraelu puutumatus ja isikuandmete kaitse, interneti ohutus ja turvalisus, internetireklaam, autoriõigused ja internetikaubandus⁵.

Televisioon areneb väga kiiresti ning komisjon on digitaalse ringhäälingu ja mobiiltelevisiooni edendamiseks taganud, et Euroopa on jätkuvalt arengus esirinnas. Päritoluriigi põhimõttele tuginedes on kokku lepitud infosisu ajakohastatud eeskirjad, et panna alus uutele audiovisuaalsetele teenustele, mis hõlmavad mitte ainult erinevaid meediakanaleid (maapealne, mobiilne, satelliit- ja internetivõrk), vaid ka erinevaid formaate (interaktiivne televisioon, tellitavad videoteenused, sotsiaalvõrgustikud jne). Praegu kehtivad Euroopas selged eeskirjad audiovisuaalsete meediateenuste pakkujate suhtes ning dokumentaal-, uudiste- ja lastesaadetes reklaami näitamisele on seatud piirangud, mis tagab kvaliteedi. Peale selle on rassistlikku või vaenu õhutavat infosisu käsitlevaid eeskirju laiendatud tellitavatele teenustele⁶.

ELi programmi MEDIA (eelarve 755 miljonit eurot) raames filmide jaoks antav komisjoni toetus, mida pikendati aastateks 2007–2013, on aidanud viia ELis toodetud filmid ja infosisu rahvusvahelisele areenile. Paljud filmid, mida on saatnud ülemaailmne edu, ei oleks ilma Euroopa toetuseta levinud kaugemale sellest riigist, kus nad toodeti⁷. ELi toetusest tulenev lisandväärtus ei ole mitte ainult sellise kunstilooke rahastamine, vaid ka Euroopa filmide Euroopas ja väljaspool seda levitamise kaudu euroopaliku eluviisi ja kultuuri viimine laia rahvusvahelise publikuni.

2.2. IKT- alase teadustegevuse ja innovatsiooni ergutamine Euroopas

EL on 21. sajandi esimesel kümnendil jäänud IKT-alase teadus- ja arendustegevuse valdkonnas maha teistest maailma piirkondadest, eelkõige USAst, Jaapanist ja Lõuna-Koreast. Seepärast käivitas EL ambitsioonikad teadusprogrammid, et vähendada puudusi ja toetada tulevikku suunatud teadus- ja arendustegevust. Viimase viie aasta jooksul on EL teinud suuri jõupingutusi, et jõuda järele maailmas juhtpositsioonil olevatele piirkondadele, ning püüab lähiaastatel saavutada IKT-alases teadustegevuses maailmas juhtpositsiooni.

See lähenemisviis on osa i2010 strateegia teise samba üldeesmärgist.

Eesmärk 2: maailmatasemel saavutused IKT-alases teadustegevuses ja innovatsioonis, järelejäädmine Euroopa juhtivatele konkurentidele.

Selle eesmärgi raames kiideti Euroopas heaks IKT-alaseks teadustegevuseks ja innovatsiooniks ettenähtud seni suurim eelarve – aastateks 2007–2013 on seitsmenda raamprogrammi ning konkurentsivõime ja uuendustegevuse raamprogrammiga⁸ IKT-alaseks

⁵ <http://ec.europa.eu/eyouguide>.

⁶ Audiovisuaalsete meediateenuste direktiiv, 2007/65/EÜ.

⁷ Nt „Edith Piaf – elusse armunud”, „Teiste elu”, „Valerahategijad”, „Gomorra”, „Rentslimiljonär”.

⁸ Konkurentsivõime ja uuendustegevuse raamprogrammiga hõlmatud IKT poliitika toetusprogramm on üks peamisi i2010 strateegia rahastamise vahendeid; kohaldatakse 2007.–2013. aastal, eelarve on 728 miljonit eurot. Programmi raames soodustatakse innovatsiooni ja konkurentsi sellega, et elanikke, valitsusi, ettevõtjaid ja eelkõige VKEsid innustatakse laialdasemalt kasutama IKT võimalusi, http://ec.europa.eu/information_society/activities/ict_psp/index_en.htm.

tegevuseks ette nähtud üle 10 miljardi euro, et aidata luua majanduskasvu uus laine ja toetada üleminekut süsinikuvaesele ühiskonnale.

Praegu toetab e-infrastruktuur (nt projektid GEANT ja GRID, superarvutid ning andmehoidlad) uut teadusrenessansi, mis aitab luua jõukust ja elavdab majanduskasvu. Tulevasi ja kujunemisjärgus tehnoloogiaid hõlmava strateegia edu on näidanud, et on vaja elavdada investeerimist kõrge riskiga transformatiivsesse teadustegevusse, et Euroopa oleks IKT valdkonnas konkurentsivõimeline pikas perspektiivis⁹.

Peale selle on käivitatud murrangulised avaliku ja erasektori partnerlused. Ühised tehnoloogiaalgatused *Artemis* ja *Eniac* manussüsteemide ja nanoelektronika valdkonnas keskenduvad konkurentsivõimelise tootmise säilitamiseks olulisele tehnoloogiale alates auto- ning lennundus- ja kosmose tööstusest kuni energiaseadmeteni ja meditsiinitehnoloogiani. *Intelligentse elukeskkonna algatus (Ambient Assisted Living)* on hoo sisse saanud, selle eesmärk on muuta Euroopa keskuseks, kus arendatakse Euroopa vanemate inimeste jaoks välja uusi digitaalseid lahendusi. Need algatused aitavad ELi tööstusel saavutada maailmas juhtpositsiooni ning suurendada teadus- ja arendustegevusse investeerimist, luues stiimuleid nii tööstuse kui ka liikmesriikide jaoks. Kuue aasta jooksul on nendeks kolmeks algatuseks eraldatud üle 6 miljardi euro.

EL on ka potentsiaalne liider tuleviku interneti valdkonnas. Komisjon on alustanud tööd avaliku ja erasektori partnerlusega, mis aitaks luua tuleviku interneti kavandi ja struktuuri, mis võimaldaks kiiremini edastada rohkem andmeid, pakkuda rohkem IP-aadresse ning oleks turvalisem ja kus tagataks paremini eraelu puutumatus ja isikuandmete kaitse ning mis oleks avatud, koostalitlusvõimeline ning soodustaks innovatsiooni, konkurentsi ja valikuvõimaluste pakkumist. Sellega laiendatakse RFID ja veebiteenuste kasutamist. See uus algatus põhineb praegustel teadusprioriteetidel, nt algatuse FIRE (Future Internet Research and Experimentation – tuleviku interneti hõlmav teadustegevus ja katsed) raames on hakatud teadusringkondadele pakkuma teenuseid, mis võimaldavad katsetada paradigmaatilisi uuendusi võrkude ja teenuste osas. Euroopa tehnoloogiaplatformid on samuti innovaatilised, kuna nad toimivad avatud koostööplatvormidena tööstuse, akadeemiliste ringkondade ja teadusasutuste vahel.

Euroopal on nüüd nendele edusammudele tuginedes võimalik IKT-alase teadustegevuse valdkonnas jõuda konkurentidele kiiremini järele. Teadustegevuse rahastamine on siiski vaid vahend selle saavutamiseks, mitte eesmärk omaette. Innovaatiliste toodete ja teenuste turustamine on võtmeküsimus ELi majanduskasvu edendamisel, töökohtade loomisel ja konkurentsi soodustamisel. Kuigi mõned liikmesriigid on maailma innovatsiooni indeksites kõrgel kohal, on innovatsioonivalmidus jätkuvalt killustatud. Teadustegevusele ja innovatsioonile on vaja paremini ja kooskõlastatumalt keskenduda. Märtsis 2009 avaldati Euroopa IKT-alast teadustegevust ja innovatsiooni käsitlev uuendatud strateegia¹⁰. Strateegia eesmärk on saavutada Euroopa juhtpositsioon IKT valdkonnas, hõlbustada IKT valdkonnas uute turgude ja ettevõtete tekkimist ning muuta Euroopa ligitõmbavamaks investeringutele oskustesse, teadustegevusse ja innovatsiooni.

⁹ „Info- ja kommunikatsioonitehnoloogia piiride avardamine – strateegia tulevaste ja kujunemisjärgus tehnoloogiate uurimiseks Euroopas”, KOM(2009) 184.

¹⁰ „Info- ja sidetehnoloogia teadus- ja arendustegevuse ning innovatsiooni strateegia Euroopas: suurendame panuseid”, KOM(2009) 116.

2.3. Tagada, et kõik elanikud saavad IKTst kasu

i2010 strateegia hõlmas esmakordselt mitmeid algatusi, milles võetakse arvesse Euroopa rahvastikuprobleeme, seades elanikud poliitikas kesksele kohale ja rõhutades erinevate kavade majanduslikke aspekte.

Eesmärk 3: infoühiskond, mis on kõigile avatud, pakub kvaliteetseid avalikke teenuseid ja aitab tõsta elukvaliteeti.

See kehtib eelkõige e-tervise algatuse kohta, mille raames ELi poliitika aitab parandada eurooplaste tervist ja suurendada heaolu ning millest Euroopa keerulised ja kulukad tervishoiusüsteemid saavad tootlikkuse tõusu läbi kasu ning mis aitab muuta Euroopa tervishoiutööstust konkurentsivõimelisemaks. Kaks peamist poliitilist algatust käivitati 2008. aastal: neist ühe eesmärk on hõlbustada patsientide juurdepääsu telemeditsiiniteenustele ja ergutada turu arengut ning teise algatusega aidatakse liikmesriikidel lahendada elektrooniliste tervisekaartide süsteemi piiriülese koostalitlusvõimega seotud probleeme, et toetada elanikke ja turgu. E-tervise algatus on kesksel kohal ka komisjoni käivitatud juhtivate turgude algatuses, mille eesmärk on kiirendada turu kasvu piiriülest koostööd ja tervishoiuteenuste pakkumist parandavate kavade abil.

E-valitsus on teine oluline poliitikavaldkond, kus praegu on 50 % valitsuse pakutavatest teenustest internetis täielikult kättesaadavad. E-valitsuse teenuste koostalitlusvõime on ikka veel oluline probleem. Kuigi IKT abil avaliku halduse asutustega suhtlevate elanike arv on ikka veel väike, suureneb see järk-järgult. Üleminek tsentraalselt süsteemilt elanikukesksetele teenustele on olnud e-valitsust hõlmava poliitika raskuskese viimasel neljal aastal. Aastal 2006 vastuvõetud viieaastase tegevuskavaga võtsid komisjon ja liikmesriigid kohustuse tagada käegakatsutav kasu kõigile eurooplastele. E-osaluse algatuse ettevalmistamise kava näitab, kuidas uue tehnoloogia kasutamine võib soodustada üldsuse suuremat osalust ja üldsusele uute vahendite kättesaadavaks tegemine aitab neil oma arvamus kuuldavaks teha. Konkurentsivõime ja uuendustegevuse raamprogrammiga hõlmatud käimasolevad laiaulatuslikud katseprojektid, milles käsitletakse riigihangete elektrooniliste süsteemide koostalitlusvõimet ja elektrooniliste isikutunnistuste üleeuroopalist tunnustamist, soodustavad e-valitsuse algatuse majandusliku potentsiaali ärakasutamist kogu ELis.

i2010 strateegia eesmärk oli ka näidata, kuidas IKT aitab tõsta elanike elukvaliteeti. See on olnud e-kaasatuse poliitika peamine eesmärk alates 2005. aastast. 2008. aastal käivitus algatus „E-kaasatus: osale selles!”, mis kulmineerus e-kaasatuse teemalise ministrite konverentsiga Viinis. Teisteks näideteks on algatused, mille eesmärk on edendada puuetega inimeste, vanemate inimeste ja sotsiaalselt ebasoodsas olukorras olevate inimeste õigusi. Pidades silmas seost IKT-alaste oskuste ning ühiskonnas ja tööturul osalemise vahel, viis komisjon Euroopas ellu laiaulatusliku uurimuse digitaalse kirjaoskuse kohta.

2005. aastal tehti i2010 strateegia raames ettepanek elukvaliteeti hõlmava kolme juhtalgatuse kohta. *Intelligentse elukeskkonna algatusega* näidatakse, kuidas IKT aitab lahendada vananeva elanikkonnaga seotud probleeme. 2006. aastal käivitatud *intelligentse auto algatusega* edendatakse arukamaid, ohutumaid ja keskkonnasäästlikumaid sõidukeid. Lähitulevikus hakkavad rasketesse õnnetustesse sattunud autod helistama hädanumbrile 112. Selle algatusega suunati kogu maailma meedia tähelepanu ELi teadustegevusele maanteeohutuse vallas ja anti tarbijatele teavet kõnealuste uute IKT-alaste ohutussüsteemide eeliste kohta. 2008. aastal loodi *Europeana* – Euroopa digitaalne multimeedia raamatukogu,

muuseum ja arhiiv, mis hõlmab kultuuriasutustelt saadud üle kolme miljoni raamatu, kaardi, helisalvestise, foto, arhivaali, maali ja filmi ning millele pääseb ligi kõigis ELi keeltes toimiva veebiportaali kaudu¹¹. Ka 2008. aastal oli i2010 strateegia oluline tulevikuprobleemide lahendamisel, kuna selle raames käivitati neljas juhtalgatus *IKT kasutamine säästva majanduskasvu huvides*, milles keskendutakse IKT osale energiatõhususe suurendamisel.

3. I2010 ALGATUSE MÕJU LIIKMESRIIKIDES

Kõik liikmesriigid on rakendanud i2010 algatuse riiklike strateegiate raames. Mõned neist on üldised IKT strateegiad ja teised keskenduvad konkreetsematele poliitikasuundadele, nt lairibale, e-kaasatusele, e-tervisele, e-õppele ja e-ärile.

Riiklike strateegiaid vaadatakse pidevalt läbi ja neid ajakohastatakse Lissaboni strateegia raames. Peaaegu kõik kavad kajastavad täpselt i2010 strateegia eesmärke.

Riiklike IKT strateegiate esimene etapp käivitati pärast i2010 strateegia vastuvõtmist 2005. aastal ja teine etapp järgnes hiljuti. IKT riiklikud strateegiad näitavad, kuidas avatud koordineerimise meetod praktikas toimib: mõni liikmesriik on kindlasti saanud teistelt liikmesriikidelt inspiratsiooni. Lairibaühendusi hõlmavates esimestes riiklikes strateegiates keskenduti sellele, kuidas teha lairibaühendus kättesaadavaks 100 %-le elanikest; praegu keskendutakse kiirematele ühendustele, lairibale kui universaalteenusele või sellele, kuidas teha kiudoptiline infrastruktuur majapidamistele kättesaadavaks.

Soome kavatseb 2010. aastaks kehtestada universaalteenuse osutamise kohustuse kiirusega 1 Mbit/s ja alates 2015. aastast kiirusega 100 Mbit/s. *Saksamaa* kavatseb saavutada lairibaühenduse täieliku katvuse 2010. aastaks ja 75 % majapidamistel peaks 2014. aastaks olema ühendus kiirusega vähemalt 50 Mbit/s. Mitu liikmesriiki keskendub ka vajadusele tagada taskukohase hinnaga lairibaühendus. *Prantsusmaa* on 2012. aastaks seadnud eesmärgiks lairibaühenduse täieliku katvuse kuutasuga kuni 35 eurot. *Portugal* keskendub kiudoptilisele infrastruktuurile, tippasemel lairibaühendustele ja kiiretele teadusvõrkudele.

Uutes strateegiates keskendutakse uutele valdkondadele, mis ulatuvad kaugemale kõikide liikmesriikide ühistest prioriteetidest, nagu lairibaühendus, internetipõhised avalikud teenused ja digitaalne kirjaoskus. Mitu väikest liikmesriiki soovivad Euroopas saavutada juhtpositsiooni.

Mõned liikmesriigid toovad IKT päevakorda uusi teemasid, nt keskkonnasäästlik IT, e-õiguste hartad, diskrimineerimisvastased õigusmeetmed ja juurdepääsetavus või uued viisid e-valituse teenuste, oskuste ja digitaalse kirjaoskuse arendamiseks või mudelid digitaalse infosu arendamiseks.

4. TULEVIKUVÄLJAVAATED – POLIITILISED PROBLEEMID TULEVIKUS

Euroopa senine edu põhineb pideval püüdlusel saavutada telekommunikatsiooniturul aus konkurents ning luua piirideta turg digitaalse infosu ja meediateenuste jaoks. Euroopa juhtpositsioon tehnoloogia valdkonnas tugineb pidevatele jõupingutustele luua teadus- ja arendustegevuseks kriitiline mass IKT arenevates valdkondades. Euroopa võime saada kasu oma kultuuripärandist (nt elujõulisest ja edukast filmi- ja meediasektorist ning Euroopa

¹¹ www.europeana.eu

digitaalsest raamatukogust) on märkimisväärne. See on üldine poliitiline raskuskese ka tulevikus.

ELi viimase nelja aasta IKT strateegia tuleb siiski panna ülemaailmsesse konteksti. Praegu on seoses uute ja innovaatiliste arengusuundadega ilmnenud **oht, et Euroopa võib konkurentsieelise kaotada** isegi valdkondades, kus tal on maailmas juhtpositsioon. Näiteks on Euroopa maailmas juhtpositsioonil interneti lairibaühenduse valdkonnas, kuid jääb Jaapanist ja Lõuna-Koreast oluliselt maha kiiret ühendust võimaldava kiudoptilise võrgu osas. Samuti ei ole Euroopa mobiilside eduga kaasnenud edu traadita lairibaühenduse valdkonnas, kus Aasia on maailmas juhtpositsiooni saavutamas. Peale selle on Euroopa tagaplaanil internetiteenuste ja -rakenduste osas, kus USA domineerib uue interaktiivse keskkonna, eriti ajaveebide ja sotsiaalvõrgustike loomisel.

Seepärast on Euroopal vaja **uut digitaalset tegevuskava**, et lahendada kerkivad probleemid, luua maailmatasemel infrastruktuur ning soodustada interneti potentsiaali ärakasutamist majanduskasvu, avatud innovatsiooni, loovuse ning kaasatuse suurendamisel. Euroopa Ülemkogu esitas 2008. aasta detsembris üleskutse luua Euroopa innovatsiooni kava, mille keskne tehnoloogia oleks IKT. Euroopal tuleb majanduskasvu strateegiate panuseid tõsta, et soodustada majanduse elavnemist ja säilitada maailmas tiptase kõrgtehnoloogiasektoris, kulutada teadustegevuse eelarvet tõhusamalt, et turustada nutikaid ideid ja soodustada majanduskasvu ning tasakaalustada IKT-l põhineva tootlikkuse kasvuga SKP kasvu vähenemine, kuna tööjõud hakkab beebibuumi põlvkonna pensionile jäämisel vähenema¹². Samuti tuleb edendada uusi, arukamaid, keskkonnasäästlikumaid tehnoloogiaid, mis aitavad Euroopal saavutada faktor nelja¹³ kohast majanduskasvu, ja kasutada sotsiaalvõrgustikke Euroopa kui avatud ja demokraatliku ühiskonna usaldusväärse suurendamiseks.

Komisjon algatab varsti internetis avaliku arutelu Euroopa tulevase IKT ja meediapoliitika üheksa peamise valdkonna kohta¹⁴:

- (1) *IKT potentsiaali ärakasutamine majanduse elavdamiseks ja IKT kui majanduskasvu ja tööhõive Lissaboni tegevuskava elluviimise keskne tegur.* Praeguse majandus- ja finantskriisi ajal on potentsiaali ärakasutamine oluline Euroopa pikaajaliste majanduslike eesmärkide saavutamiseks;
- (2) *IKT osa suurendamine üleminekul süsinikuvaesele jätkusuutlikule majandusele.* IKT on kesksel kohal vastutustundliku energiatarbimise edendamisel majapidamistes, transpordisektoris, energia tootmisel ja tööstussektoris ning seoses potentsiaaliga märkimisväärselt säästa energiat. Arukad mõõdikud, energiasäästlik valgustus, pilvandmetöötlus ja jaotatud tarkvara muudavad energiaallikate kasutamist. IKT-l põhinevad lahendused toetavad oluliselt jõupingutusi, mida Euroopa teeb säästlikule majandusele üleminekuks;

¹² Prognositakse, et tööhõive ELis väheneb ligikaudu 19 miljoni hõivatu võrra 2060. aastaks, kuna tööealiste elanike arv väheneb. See tähendab, et tuleviku majanduskasv peab põhinema tootlikkusel. Hiljutise hinnangu kohaselt läheneb ELi tööjõu tootlikkuse kasv pikaajalisele keskmisele, 1,75 % – „Toimetulek rahvastiku vananemise mõjuga ELis (2009. aasta aruanne rahvastiku vananemise kohta)”, KOM(2009) 180.

¹³ „Doubling Wealth, Halving Resource Use” E von Weizsäcker, A. Lovins ja H. Lovins (1995).

¹⁴ Arutelu allpool esitatud teemade 5 ja 6 kohta korraldatavad infoühiskonna ja meedia peadirektoraat ning siseturu ja teenuste peadirektoraat koos.

- (3) *paremate tulemuste saavutamine Euroopa IKT-alase teadustegevuse ja innovatsiooni valdkonnas.* Viimaste aastate saavutustest hoolimata seisab Euroopa teadus- ja arendustegevus pidevalt silmitsi uute väljakutsetega. IKT-alase teadus- ja arendustegevuse tugev positsioon Euroopas on oluline, sest IKT-alased läbimurded aitavad lahendada mitmeid probleeme, mis on seotud näiteks tervishoiuga, vananeva ühiskonna vajadustega, turvalisuse ja eraelu puutumatuse kaitsega ning üleminekuga süsinikuvaesele jätkusuutlikule majandusele;
- (4) *kiire ja kõigile avatud internetiühendus, mis katab 100 % majandussektorist.* Kiire internetiühenduse potentsiaal tuleb ära kasutada majanduse elavdamiseks ning pikaajalise kasvu ja innovatsiooni loomiseks Euroopas. Oluline on hoida kiired ja ka tulevikus jätkusuutlikud võrgud avatuna, et soodustada innovatsiooni uute teenuste ja infosisu valdkonnas, millest saavad kasu ja mida aitavad edendada kõik internetikasutajad;
- (5) *ühtse turu tugevdamine internetivaldkonnas.* Ühtne turg internetivaldkonnas ei ole veel väljaarendatud, hoolimata viimastel aastatel tehtud märkimisväärsetest edusammudest. Euroopa on ikka veel õiguslikult killustatud ning maksesüsteemide, turvalisuse ja eraelu puutumatuse kaitsega seotud probleemid ning muud tõkked ei soodusta ettevõtjate ja tarbijate liitumist internetiühiskonnaga. See kehtib ka digitaalse infosisu turu kohta, kus killustatuse tõttu on Euroopa elanikel raske pääseda ligi internetis kättesaadavatele kogu ELis pakutavatele rikkalikele ja kultuuriliselt mitmekesistele teenustele;
- (6) *internetikasutajate loovuse edendamine.* Uus digitaalne keskkond (WEB 2.0 ja sellele järgnevad arengusuunad) pakub ainukordset võimalust kasutada ära Euroopa elanike loovust. Internet on tänapäeval interaktiivne poliitiline foorum, elujõuline sotsiaalvõrgustik ja ammendamatu teadmiste allikas. Tänu uutele osalemise võimaldavatele platvormidele ja teenustele on internetikasutajad muutunud aktiivseteks osalisteks, tootjateks ja tarbijateks ning oluline on kehtestada uus poliitika, millega soodustataks internetikasutajate loovust ja osalust;
- (7) *ELi juhtpositsiooni tugevdamine rahvusvahelisel IKT areenil.* Tänapäevase IKT jätkuv edukus sõltub rahvusvahelisest avatusest ja koostööst ning sellest, et internetis ei seataks takistusi andmevoogude liikumisele, veebisaitidele, platvormidele, ühendatavate seadmete tüübile ning internetti ei tsenseeritaks. See sõltub ka võimest lahendada ülemaailmseid probleeme, nt rahvusvaheline juhtimine, julgeolek, sobimatu infosisu ja väärkasutus, eraelu puutumatuse ja isikuandmete kaitse, uued mahukad IPv6 aadressruumid, mitmekeelsed identifikaatorid jne. Mitmed nimetatud küsimustest on lahendatavad üksnes rahvusvahelisel tasandil. Kuid Euroopa peab tihti pingutama, et tema häält kuuldaks;
- (8) *tänapäevaste ja tõhusate avalike teenuste kõigile kättesaadavaks ja ligipääsetavaks tegemine.* E-valitsuse teenused muutuvad järjest kättesaadavamaks kõigis liikmesriikides. Siiski tuleb teha veelgi rohkem jõupingutusi, et avaliku halduse asutused oleksid koostalitlusvõimelisemad. Selleks on komisjon omalt poolt teinud ettepaneku jätkata edukat IDABC programmi ja ta on esitanud ettepaneku seoses uue programmiga, mille eesmärk on edendada haldusasutuste koostalitlusvõime alaseid

lahendusi (ISA)¹⁵, komisjon jätkab ka Euroopa koostalitlusvõime raamistiku läbivaatamise osas tehtavat tööd, et määratleda üldised eeskirjad ja põhimõtted, mille alusel liikmesriikide haldusasutused ja ELi institutsioonid koostööd teevad¹⁶. IKT kasutamine koolides on märkimisväärselt suurenenud; Lissaboni strateegia raames seatud eesmärk varustada ja ühendada kõik Euroopa koolid internetiga on juba täidetud. E-õppe ja e-tervise rakendused võivad aidata oluliselt parandada hariduse ja tervishoiu kvaliteeti ELis. Elanikud ei saa siiski neist rakendustest veel täiel määral kasu. Tuleb vältida uute digitaalsete lõhede tekitamist. Osalemist võimaldav internet pakub uusi võimalusi, kuid see on ka väljakutse avaliku halduse asutustele ja võimaldab elanikel suhelda ametiasutustega uuel viisil;

- (9) *IKT kasutamine ELi elanike elukvaliteedi tõstmiseks*, milleks tehakse Euroopa kultuuripärand internetis kättesaadavaks. 2008. aasta e-kaasatuse algatus näitas selle valdkonna sotsiaal-poliitilist ja majanduslikku tähtsust ning e-kaasatus kui ärimudel on nüüd sobivam kui kunagi varem, et lahendada probleemid, mis on seotud ebasoodsa olukorraga, nt vanus, haridus, sugu ja asukoht. Praeguse majanduslanguse ajal on oht, et eelkõige ebasoodsas olukorras olevate inimeste kaasatus ühiskonda ja tööturule väheneb veelgi.

5. JÄRELDUSED

i2010 strateegia saavutused ja viisid, kuidas seda on liikmesriikides rakendatud, annavad ülevaate sellest, kui dünaamilised ja mitmekesised võivad innovaatilised poliitikasuunad olla. i2010 strateegiaga on pandud alus tänapäevasele IKT-l põhinevale ühiskonnale. Lairibaühendus on täna selgelt oluline poliitiline teema.

Euroopas tuleb teha olulisi otsuseid, kuidas luua tõrgeteta toimiv digitaalne majandus, mis soodustab kasvu. Peale selle eeldatakse, et lähiaastatel muutub internet teenuseks, mis on oluline ühiskonnas täiel määral osalemiseks.

Selliste võimaluste ärakasutamiseks kutsub komisjon liikmesriike ja sidusrühmi üles tegema aktiivselt koostööd kuni 2010. aasta alguseni uue digitaalse tegevuskava koostamisel, et Euroopa saaks väljuda praegusest kriisist tugevama, konkurentsivõimelisema ja avatuma digitaalse majandusega piirkonnana, kus soodustatakse majanduskasvu ja innovatsiooni.

¹⁵ Vt KOM(2008) 583.

¹⁶ Vt <http://ec.europa.eu/idabc/en/document/7728>.